

gang *erig* (cf. *ree'nrig*, *siekerig*, enz.) dit woord zelf gevormd te hebben. Bij velen klinkt *ig* als *ag*.

NŪW(T), nieuw. Deze vorm komt in 't Oud-Holl. en ook nog in 't Amst. voor (O.V., II, 2).

NŪ(W)SKIERIG, NESKIERIG, of zelfs NESKIEDIG, nieuwsgierig.

O.

OCHEND, ochtend.

Opmerking: In plaats van 's ochtends of in den ochtend gebruikt men *di ochend* ('t Fr. *le matin*), b.v. *hij het di — uitgegaan*. Zoo ook *di aa'nt* voor 's avonds, in den avond. Op gelijke wijze verdween waarsch. door Fr. invloed 't voorzetsel *op* in uitdr. als: op zekeren dag, op een dag, op een goeden (mooien) dag, enz., waarvoor men eenvoudig zegt: *één dag*.

OEK, vrij gewone uitspraak voor *ook*.

OENER, gew. uitspraak voor *onder*. Cf. *dienen*.

O-ENNA, tw. om verbazing, schrik, enz. uit te drukken.

OEST, oogst. Dezen verzachten vorm van oogst vindt men veelvuldig bij oude schrijvers en thans nog in gew. uitspraak (N. Brab., Zeel., e.a.)

OKSI, okshoofd, een groot wijnvat, volgens Terwen waarsch. zoo genoemd naar een ossekop, dien men vroeger om een of andere reden daarop teekende.

OLIKOLONI, vrij algemeene uitspraak voor *eau de Cologne*, dat letterlijk *water van Keulen* beteekent.

OLIFANT. *Een* — *skiet* bet.: een rijtuig door onvoorzichtigheid laten omvallen.

OM wordt, evenals in de Ned. spreektaal, dikwijls overtollig gebruikt, vooral in verbinding met 't vz. *te* vóór een infinitief, ook daar waar men volstrekt geen *doel* of *strekking* wil uitdrukken. *Om* is b.v. onnoodig in: *Ik hoop (om) te komen*; *het is niet goed (om) veel*

specerijen te gebruiken; doch 't is op zijn plaats in: *Ik eet om te leven*; *het zout dient om de spijzen voor bederf te bewaren*, omdat deze twee laatste zinnen een doel of een *strekking* uitdrukken. Ook wordt *om* geheel onnoodig met *hoe* ('t Eng. *how*) verbonden in uitdr. als: *hij weet, hoe om met di ding te werk*: hij weet daarmee om te gaan, hij kent de behandeling ervan.

OMA, naam waarmee men onder de kleurlingen een Maleier aanspreekt of betitelt. Cf. *ouma*.

OMKLAAR, soms voor *onklaar* gebezigd.

OMLOOP, (iemand) bedriegen.

OMSONS, vergeefs, dat ook bij oude schrijvers (Brederode) voorkomt, is eig. 't. Du. *umsonst*.

ONBESKOF, degelijk, flink. De overgang van de Ned. bet. van dit woord (lomp, ruw, enz.) tot de genoemde moet hier door ontstaan zijn, dat een lomp, ruw mensch niets ontziet, recht door zee gaat en dus degelijk, flink doortast en handelt.

ONDER (cf. *boo'* en *oener*) vervangt geheelde plaats van *beneden*, omlaag, niet boven, enz. Ditzelfde heeft ook te Amst. plaats. O.V., II, 2. Ook dient *onderlaag* geheelter vervanging van *nederlaag*. *Onderlaag* komt wel bij Vondel voor (Z. Oudemans); maar, ofschoon V.D. 't opgeeft, heb ik 't in 't hedendaagsch Ned. nooit gehoord of gezien.

Opmerking: Daar Z. Afr. grootendeels uit bergen en dalen bestaat, wordt 't Ned. *ginds* geregeld door *daar-boo'* en *daar-onder* vervangen. Cf. *daar*.

ONDERBAAITJI, vest. Cf. *baaitji*.

ONDERDEUR. *Sij begin ook al oo'r di — te kijk* zegt men van een meisje, dat tot den huwbaren leeftijd is gekomen en, als 't ware, naar een vrijer begint uit te zien.

ONDERLAND, Z. *boo'*.

ONDERSTEBOO', ontsteld, verbaasd. Cf. *deurmekaar*.

ONGENARIG, ongenadig, wordt evenals in Ned., ook in den zin van *geducht*, zeer gebruikt. Cf. *maifoeri*.

ONGESKIK, ongeschikt, heeft naast de bet. van onbekwaam ook nog de Du. van: onhandig, lomp, linksch.

ONGESTORWE (weduwe) zegt men verkeerdelijk voor *onbestorven* van een vrouw, die door haar man verlaten is.

ONLANGS heeft naast den zin van *voor korten tijd* nog den Oud-Holl. zin van binnen kort, of eerlang.

ONS wordt voor alle naamvallen van *wij* gebruikt.

ONSMAAKLIK, fig. voor laf of flauw gebezigd.

ON(T)STOKE (eig. ontvlamd, vertoornd, zeer) wordt verkeerdelijk gebruikt voor verstoken, beroofd.

ONVERSKILLIG heeft naast den zin van vrij, zonder bepaalde keus, gevoelloos, enz. ook dien van *roekeloos*.

ONWEER, ruw, regenachtig, stormachtig, ongunstig weer, en niet donder en bliksem, als in 't hedendaagsche Ned. In 't Zaaansch nog in denzelfden zin gebruikelijk. O.V., I, 1. Bij Nieuhof komt 't ook voor.

OOG (meerv. *oo'e* of *ooghe*.—Cf. *neghe*) heeft naast den gewonen zin dien van *bron*, een plaats, waaruit 't water opwelt. Ook wordt 't heel aardig in fig. zin voor kantien, kroeg, gebruikt.

OOLIK, dom, onbeduidend, onwèl, ziek. In de Ned. schrijftaal heeft dit woord genoemde beteekenissen niet meer. Het bet. daarin slechts: listig, doortrapt, enz.; maar die van ziek heeft 't nog in de Saks. prov. (O.V., I, 3, en Kist, Overbet. *Idioticon*). Na *vroolikhed komt oolikhed* heeft, van kinderen gezegd, den zin van 't Ned.: 't draait op ongenoegen (schreien, enz.) uit.

OOM, Z. op *neef*.

Oo'ND, oven, met parag. *d*, zooals in 't Overijs. *aovend* (oven). Cf. *enkeld*, *dehent*, enz.

OOR. *Sijn oor hang*, of *sleep*, zegt men, zinspelende op trek-dieren, van iemand die mismoedig of ontevreden is.

Oo'RAALS, overal (met bijw. *s*).

Oo'RBLUF, overbluft. *Overbluffen* bet. hier niet: iemand met scherpe woorden, of een vloed van woorden, tot zwijgen brengen, maar: overwerken, of door harde behandeling gevoelloos en onverschillig maken of worden.

Oo'RENTOO'R, over en over, meer dan vol of genoeg. De *t* in dit woord is een overblijfsel van de *d* van 't oude *ende*. Cf. 't Ned. *op-en-top*.

Oo'RIG, overig. *Hij is oo'rig* heeft de eigenaardige bet. van: hij loop met iets te koop, dringt zich, of iets, aan iedereen op, enz.

Oo'RKRANS, overnaaien, met een overhandschen naad naaien.

OORKRUIPER, oorworm.

OORLÁM heeft naast de onder *baar* genoemde beteekenis nog die van: slim, goed uitgeslapen, en dronken; en wordt verder nog gebruikt van een bediende, die uit luiheid zich op allerlei wijzen aan zijn werk weet te onttrekken. Ook noemt men een Kaffer, die Holl. spreekt, een *oorlam*. Z. *skoolkaffer*.

Oo'RLÁNDER, eig. overlander, d.i. buitenlander, doch thans gebruikt van iemand, die zich groot voordoet, een modegek (Eng. *Swell*).

Oo'RLEE', overleden, wijlen.

Oo'RLEER, overleder, wordt soms schertsend voor zadel

gebruikt. *Ik sal di — op di poenshop gooi en dan laat vat huis toe*: ik zal mijn *poenshop* (hier: paard) opzadelen en dan naar huis rijden. 't Eerste deel van dezen zin is slechts een aardigheid; gewoonlijk zegt men daarvoor: *di pèrd opsaal*.

OO'ROOM, oudoom.

OORTJI, Z. onder *duwweltji*.

OO'RTREKSEL, vel, omslag van een boek, enz.

OORWAKS, oorveeg, of oorvijs. Misschien ontstaan uit de uitdr.: iemand de ooren wasschen, onder den invloed van 't Du. *wichsen* (slaan).

OP wordt soms verkeerdelijk voor *aan* gebruikt. Z. *hand*.

OPBRAND, afvuren (een geweer); fig. iemand manen, waarvoor men ook zegt: *opdruk* (Z. *druk*), *opskraap*, *opskroef*,

OPBREEK, verkeerdelijk gebruikt voor sluiten, eindigen. Letterlijke vertaling van 't Eng. *to break up*, als b.v. *di Synode het vandaag opgebreek*, voor: de Synode is vandaag gesloten.—Wel kan men zeggen, dat een leger, een bende, een troep zwervers, enz. opbreekt omdat men daarbij aan 't werkelijk opbreken en uit elkander nemen van tenten, kooktoestellen, enz. denkt; doch van een synode, een school, enz. kan men zoo iets bezwaarlijk zeggen.

OPDRAA'ND, of als bijw. *opdraa'ns*, opdragend, steil, moeilijk. Cf. *afdraa'nd*.

OPDRACHI, kleine helling of steilte.

OPETREK, ophelderen, opklaren (van de lucht gezegd, doch verkeerdelijk op 't weder toegepast). B.v. *di weer sal net nou maar weer opetrek*. 't Tegenovergestelde heet *toetrek*.

OPGEJOEKS, opgetakeld, opgedirkt, opzigtelijk gekleed.

OPGENEEM, of OPGENOME, verkeerdelijk voor *ingenomen* (met iets) gebruikt. 't Eng. *taken up with*.

OPJOEKS, knoeien, broddelen.

OPHOU, ophouden, wordt niet alleen van 't inhouden van zijn natuurlijke behoeften, maar ook van 't *inhouden* des adems gezegd.

OPKOE'L, opko(e)gelen, door schieten 't wild uit een schuilplaats opjagen. In 't Oud-Holl. (b.v. bij Brand) schreef men ook *koegel*.

OPMERKSAAM, verkeerdelijk voor *opmerkelijk* gebruikt. *Opmerkzaam* noemt men iemand die opmerkt, *opmerkelijk* iets dat verdient opgemerkt te worden.

OPSICH (MET), verkeerdelijk gebruikt voor *met opzet* of *voordacht* ('t Eng. *on purpose*).

OPSKEP, alg. voor opdisschen. Ook in N. Brab. (Hoeufft), en volgens P. (Z. A. T., Sept. '79) ook in Holl. zelf.

OPSKEPLOER, klaplooper, *neklé'r* (voce), dus een die, als 't ware, op 't *opscheppen loert*.

OPSKRAAP, iets snel of al weglopende oprapen.

OPSTEEK, met bloemen versieren, *decoreeren*.

OPTEL (eig. *optillen*), oprapen, opbeuren, zelfs van de lichtste voorwerpen.

OPVREET. *Sij bloed opvreet* drukt een hooge mate van ergernis uit.

ORDENTELIK, heeft dezelfde beteekenis als in 't Ned., doch wordt bovendien algemeen, ja bijna uitsluitend als bijw. gebruikt voor: vrij, tamelijk, redelijk, 't Eng. *pretty*, als b.v. *een ordentelik lange kêrs*.

ORGEL, zoo roemen de kleurlingen verkeerdelijk de harmonica, terwijl de blanken dit instrument alleen bij de Eng. namen *concertina* en *accordion* kennen.

Harmonica noemt men gewoonlijk *harmonia* en voor *concertina* zegt men *consortina*. *Harmonica* noemt men soms ook een mondorgeltje waarmee zelfs volwassen kleurlingen deftig over straat loopen. In Ned. ziet men er alleen kinderen mee spelen.

ORLEMENT, verbastering van 't Fr.-Holl *ornement*, sieraad.

ORLOSI, Z. *horlosi*. In de Stellenbossche archieven vind ik onder dato 1714 't woord *ourlogie* gebruikt.

OSSIES, Z. op *akkelpienies*.

OTJI, varken, ook als vocatief gebezigd.

OU. Dezen klank hoort men ook in woorden, die in 't Ned. met *au* geschreven worden. Hetzelfde heeft in 't Amst. plaats. O. V., II, 2.

OU', eig. *oude*, vervult in 't Afr. een veelzijdige rol. 't Wordt òf met een znw. tot een samengesteld woord verbonden (Z. *ou'dak* en volgende), òf als bvnw. vóór een znw. geplaatst, als wanneer 't verschillende beteekenissen kan hebben: 1^e van afkeer, verachting en haat, b.v. *ou'ding*, *ou'skelm*, enz; 2^e van minachting, vernedering, berisping, b.v. *ou'seuntji*, een jongmensch, dat te hoogen toon aanslaat; 3^e van vertrouwelijkheid, b.v. *ou'broer* (Z *broer*), *ou'vrind*, enz.; en 4^e wordt 't soms zonder verschil van beteekenis voor een woord geplaatst, inzonderheid om een vreemdeling aan te wijzen. (Z. A. T., Nov. '80).

OD. *Jij is te oud*, zegt men van een kind, dat zeer vlug en bevattelijk is voor zijn leeftijd: een klein wijsneusje.

OU'DÁK (gew.), padde.

OU'JÓNG, gekleurde bediende, die reeds eenigszins op leeftijd is gekomen; ook wel *ou'paai* genoemd.

OU'KÉRL, gemeenzaam voor vader, zooals 't Ned. *den ouwe*, *mijn ouwe heer*, enz.

OU'KOLONI, zoo heet in Natal, den Vrijstaat en de Transvaal, de eig. Kaapkolonie, omdat deze van vroeger dagteekening is.

ÓU'LAND, braakland, in den Ned. zin. *Z. rusland.*

ÓU'LAP, koper muntstuk, de Eng. *penny.*

ÓU'MA, grootmoeder. Cf. *oma.*

OU'MAATJI, overgrootmoeder (onder kleurlingen).

OU'MÉID, een bediende, die reeds lang in dienst geweest is, of ook een oude kleurlinge in 't algemeen.

OU'MENSEPEERTJIES, een zachte peersoort, die zelfs oude-luidjes zonder moeite kunnen oppeuzelen.

OU'NÁÁS, *Z. nuas.*

OU'SANNA, oud geweer met langen loop en lont, ganzeroer.

OU'TATTA, oude kleurling. *Tate* bet., volgens Chang., in 't Oud-Holl. vader.

OU'VROUW-ONDER-DI-KOMBERS, *Z. op kombers.*

OUWERWETS zegt men van een kind, dat vrolijk, vroeg ontwikkeld, wijsneuzig, enz. is. Ook zegt men van zoo een: *hij is ouer as sen pa; hij het op sij mamma se bruilof gedans, of hij was voordanser op sij pa se bruilof.*

OXFORD, jas met panden. *Z. lekséngs.*

P.

PAADJI, scheiding in 't haar. *Z. padji.*

PAAI, eig. pa, vader, komt alleen nog voor in *ou'paai, ou'-jong*, en in

PAAIBÓELI, bullebak, boeman.

PAAL. *An di paal*, van koeien gezegd, is zooveel als melkgevend. *Z. losmelkkoei.*

PAAR, Z. *span*.

*PAD, in 't algemeen voor weg gebruikt, evenals in N. Brab. en Zeel. *Vat jou pad of daar's jou pad*: maak dat je weg komt.

PADDA(κ), algemeene naam voor kikvorsch. *Paddavissies* dikkopjes, kikkervischjes. Men zegt ook *parra*.

Opmerking: De *d* gaat in 't Kaapsch dikwijls in *r* over. Cf. *arig*, *ongenarig*, enz.

PADDASLACHTER, een stomp mes; van gelijke opvatting als 't Holl. *slakkesteker*, (ongeslepen) bajonet.

PADJI, en niet paadje, verkleinwoord van pad (weg).

PADLOOPER, rondlooper, vagebond, een vreemde van verdacht voorkomen.

PAKKASI, pakkage, een hoop goed(eren), of slecht, gemeen volk.

PAL, voortdurend, aanhoudend, b.v. *hij kom pal te laat*. De overgang van pal (vast, onbewegelijk) tot pal in den Kaapschen zin ligt voor de hand.

PALJÁS, toovenaar. *Hij dra(agt) paljas*; hij gaat met tooverij om. Dit woord moet van 't Fr. *paillasse*, hansworst of kwakzalver, afkomen.

PALMIET, waterplant, waarvan de stengel een eetbaar merg bevat, dat een aangenamen okkernotesmaak heeft en waaraan misschien de plant haar naam dankt. Palmiet bet. in 't Holl. palmmeel of merg.

PAMPELÁNG, ronddraaien, den tijd verdrijven, een witvoetje zoeken, zaniken, lastig vallen. In gew. Ned. heeft *pampelen* den zin van frommelen, kreukelen, morsen.

PAMPELMÓES, soort van bitteren lamoen. Ook door verbastering voor *pomme-d'amour*, *appeltje der liefde*, gebruikt.

PAMPOEN, pompoen.

PAMPOENTJIES, gezwollen keelklieren. *Z. kalbassies.*

PAN, door minder ontwikkelden voor pand (onderpand, waarborg) gebruikt, met meerv. *panne.*

PAP, wordt als bvnw. voor zacht, fijn gebruikt. *Di goed is somarso pap van di ree'n. Jij praat moet jou mond vol pap*, zegt men tot iemand die onduidelijk spreekt of mompelt. Pap noemt men ook vleesch van een kind, dat niet stevig en vast, maar los en zacht is.

PAPKUIL, soort van palmiet.

PAPPA, papa, vader. *Z. mamma.*

PAPPELELLEKOORS, denkbeeldige, voorgewende ziekte van kinderen, ook wel *babbiaanstuipe* genoemd. Waarsch. van 't oude *papelarden*, huichelen (*Z. Oudemans*). Ook gebruikt men het schertsend van iemand die erg beeft of huivert.

PARRA, *Z. paddak.*

PARS, persen, inzonderheid van 't wijnmaken gezegd.

PARSTIJD, de tijd van den wijnoogst.

PARTICULIER, nauwgezet, ergens opgesteld zijn ('t Eng. particular), b.v. *hij is — op sen hare.* Cf. *privaat.*

PARTIJKER, eig. (een) *party keeren*, menigmaal, vaak. Voor 't toonloos worden van 't znw. *keer* *Z. kweeper.* Soms hoort men ook *partijkers* (*Z. kaduuks*).

PASGANGER, een rijpaard dat zijne pooten niet hoog opligt en dus een voor den rijder gemakkelijken gang heeft; ook *skuiver* genoemd. Pasganger komt ook bij V.D. voor als telganger, hakkenei.

PASSÁBEL, doorwaad-, doorgaanbaar (van rivieren).

Opmerking: 't Is vreemd, dat dit woord, hoe Fr. 't ook klinkt en lijkt, niet in 't Fr. bestaat, noch, zoo ver mij be

kend is, bestaan heeft. Alleen in 't Eng. heeft *passable* soortgelijken zin, doch 't is ondenkbaar, dat een woord als dit, waaraan men sedert de stichting der kolonie behoefte had, eerst in later tijd aan de Eng. zou ontleend zijn. 't Schijnt dus hier gevormd te zijn. Ook de uitspraak pleit tegen Eng. afkomst.

PATAAT (men hoort ook *petaat*), meerv. *pataats*, een geliefkoosd voedsel, dat op verschillende wijzen toebe-reid wordt. V.D. beschrijft de pataat als een meel-achtigen wortelknol van den *convolvulus batatus*, of de patatenwinde. *Hij het van daag petaats in di kis* zegt men spottend, van iemand die voor de eerste maal een paar nieuwe stevels aanheeft, of die niet gewoon is stevels te dragen.

PAWIE-PERSKI, een witte perzik, welker vleesch vast aan de pit groeit. In 't Fransch, waaruit dit woord af-komstig is,—oorspronkelijk kwam deze vrucht uit N. Italië, en wel uit de omstreken van *Pavia*—bet. *pavie*, een *taaipit*-perzik in 't algemeen, zoowel rood als wit; hier noemt men alleen de witte soort *pawie*, de roode *taaipit*. Toch zegt men nog vaak *witte pawie-perski*.

PEET, doopgetuige, wordt in den niet samengestelden vorm bijna uitsluitend gebruikt in voor den peet minder vleiende uitdrukkingen als: *ga na jou* — (of *peetji*). 't Woord komt door den vorm *peter* van 't Lat. *pater spiritualis*, dat geestelijken vader beteekent.

PEITS, soort van zweep, en ook slaan. Ook gew. Ned. (N. Brab.). Oorspronkelijk van 't Du. *peitsch*. Z. *piets(i)* en *uitpiets*.

PEKELAAR, ingezouten visch. Men onderscheidt *harder-pekelaar* en *snoek-pekelaar*. Onder de laatste soort verstaat men stukken of mooten van bedoelden visch.

PEN komt voor in de uitdr. *jjy is aan di pen*, dat heb je beet.

PÊNS (plat), buik, komt voor in de samenstelling *peneman* (veelvraat), *boekpens* of *katjipens*, zwaarlijvig, gezet persoon. De *evinmin* fijne, doch zeer plastische uitdr.: *jij kan 't op jou — skrijwe en met jou hemp afvee'*, wordt gebezigd van een schuld, aan welker betaling men wanhoopt. Cf. *grêns*.

PENWORTEL, hartwortel (Eng. *tap-root*); de hoofdwortel van sommige boomen, die loodrecht naar beneden gaat.

PEPERKORREL, Boschjesman, wegens zijn eigenaardigen haarwas dus genoemd.

PEPER-EN-SOUT, een veldbloempje, naar de eigenaardige kleur ervan. Vergelijking minder juist.

PERD, paard. Ook gew. Ned.

PERDEBIJ, of PERREBIJ, wesp. In Z. Beveland *perebi*.

PERDEKOOI, een soort van gras of bies, dat tot ligstroo voor paarden gebruikt wordt.

PERDEVIJ'E, Z. *Hottentotsvij'e*.

PERLEMOEN, perlemoer, of parelmoer.

Opmerking: De overgang van *r* tot *n* is wel te wijten aan het niet begrijpen van de eig. bet. (*moeder der parel*) en de veelvuldige *oenen* (lamoen, citroen, pompoen), die ieder hier kent.

PERMANTIG, astrant, vrijpostig, brutaal, waanwijs. Soms heeft 't nog den Ned. zin van parmantig, namelijk: — zwierig, schoon-uitgedost, statig, deftig, fier. 't Komt af van 't Spaansch *paramento*, tooi, dos, fraaie kleeding.

PERSKI, of PERSKE, meerv *perskis*, *perskers* of *perskies*, perzik. Z. op *boereboontjes*. *Perski-oore*, kleine, ineengedrongen oorschelpen (van een mensch), dus geestig genoemd naar de overeenkomst daarvan met gedroogde gesneden perziken. Cf. *waa'wiel-oor*.

PERTUUR, of **PETUUR**, partuur, persoon die geschikt is om met een ander een paar te maken; gelijke, wederga, evenknie.

PESEER, gepasseerd, verleden, in *peseere jaar* of *peseë jaar*.
't Fr. *passé*.

PETIEK, gezin, 't heele huishouden van iemand. Verbas-
tering van *santen-boetiek* (Fr. *sainte boutique*), dat
letterlijk heiligen-winkel, heiligen- of santekraam
bet., en oorspronkelijk alleen op de beelden van
Roomsch-katholieke heiligen betrekking had.

PETROON, eig. patroon, heeft niet de Ned. beteekenis van
beschermheer, beschermer, heer, meester, maar wel
die van een papieren of koperen met kruid en hagel ^{te}
of kogel gevulden koker; ook model of vorm om na te
maken; 't wordt ook, zooals men ook soms in Holl.
hoort, van een vreemd, zonderling, lastig of slecht
mensch gebezigd.

PEUL, dop van erwten of boonen; ook peluw. Z. *uitpeul*.

PEUSEL, peuteren; niet peuzelen (langzaam eten). Oud-
tijds bet. *peuzelen* ook bevoelen, betasten, doorzoeken,
knijpen, plukken.

PEUTER, iemand hinderen, plagen; slaan. Den eersten
zin had peuteren ook in 't oude Holl., de tweede
volgde daaruit van zelf. Cf. *foeter*.

PIERINKI, schoteltje (Eng. *saucer*). Een woord van
Maleische afkomst (*piering*).

PIETS of **PIETSI**, een lang, dun, taai stokje om te slaan.

PIETSNOT, ook aan de Kaap bekend, een onbeduidend
onnoozel mensch. *Hij kijk als p* —; *hij lijk net*
soo's di hoeners sen kos afgevat (geneem) het; 't lijk of
hij ni kan pruim sê ni, zegt men mede van iemand
die er onnoozel of zeer ontsteld uitziet

PIJPSTOP, dronken, zoo vol als een gestopte pijp. Z. *dronk*.

PIKKEWIJN, pinguin, vetgans.

PINANGBOSSI, Z. *kinabossi*.

PINOTIBOSSI, Z. *boetebossi*.

PISANG, algemeene Kaapsche naam voor de verschillende banaansoorten. *Pisangvijg*, een bijzondere vijgsoort.

PITJIES, Z. op *blik*.

PI-TJOU-TJOU, klanknabootsende naam voor een vogeltje, dat eenigszins op de Europeesche koolmees gelijkt.

PLAAS, plaats, boerderij. Cf. *erf*.

PLAAT, waterplas (Z. *kolk*), ook een school visch. Misschien van den zeemansterm *plaat*=zandbank, omdat men soms in de verte de eene moeilijk van de andere onderscheiden kan.

PLAT-ANNAS, soort van waterkikvorsch.

PLAT-GOOI, snel wegloopen, zich uit de voeten maken. Levendige voorstelling! Cf. *laat glij*.

PLEK, algemeen gebruikt voor plaats, te meer daar dit laatste de bijzondere beteekenis van boerderij heeft gekregen. N. Brab. (Hoeufft).

PLESIERIG wordt bij 't afscheidnemen elliptisch gebruikt voor: 't was mij — (aangenaam), u te ontmoeten. Misschien ook overgebleven van't Fr. *au plaisir de vous revoir* 't Holl. tot 't genoegen (van u weer te zien).

PLOMP of PLOM, schietlood, verbastering van 't Fr. *plomb* of 't Eng. *plumb*, welke beide lood en schiet- of paslood beteekenen. *Plom stil staan*: bot, ofin eens stilstaan.

PLUISHOED, hooge manshoed.

POEDEL, naam, waarmee men iemand bestempelt, die zich niet schaamt, zich vóór anderen te ontblooten.

POEDELNAAKT, moedernaakt, geheel naakt.

POELEPETAAT of POELPETATER, parelhoen. *Z. terrentaal.*

POELÍES, *Z. diener en ou' naas.*

POENG, *Z. fonk.*

POERBASLEDÁN, tot tijdverdrijf. Verbastering van 't Fr. *pour passer le temps*, om den tijd door te brengen.

POES wordt alleen in de gemeene taal voor 't vrouwelijk schaamdeel gebruikt; doch niet, als in Ned., van of tot een kat gebezigd. Als vocatief van kat bezigt men 't Eng. *kittie* of 't welbekende *ps'w'zw'*. De pas hier aangekomen Nederlander wachte zich dus van in gezelschap een Kaapsche kat toe te spreken, zooals men zoo licht geneigd is te doen.

POESKOP, een groote zeevisch; ook een rund zonder horens. Gew. hoort men ook: *poens-*, *koens-* en *koeshop*.

POESPAS, als bvnw. gebezigd voor: zeer gekneusd en verbrijzeld. 't Holl. — bet. dooreengekookte spijs, rommelzoo.

POKKIES, (koe)pokken. Ook gew. Ned.

POLÁK, eig. een Pool, noemt men iemand, die een te hoogen toon aanslaat.

POLFIJ, hak, hiel, achterlap van een schoen (*Z. hakskeen*). 't Gew. Ned. *pollevij* (*ei*), dat o. a. nog in Overijsel gebruikt wordt, leidt men af van een Spaansch woord *polevi*.

POLÍETS, geslepen, gevat, slim. Waarsch. afkomstig van 't Fr. *poli*, geslepen, gepolijst, welgemanierd, enz.

POMP heeft naast de gewone beteekenis, in streken waar men 't eig. werktuig niet kent, den zin van planken goot voor waterleiding.

PONDÓK, kleine hut, van staken en riet of biezen gemaakt; waarsch. een verbastering van 't Indisch *pandoppo*, een soort van open hut.

PONTÁK, donkerroode, zware wijn. Oorspronkelijk uit Frankrijk, en dus genoemd naar een plaats in't Zuiden van dat land.

POP, onder jongelui veel gebruikt voor meisje of beminde; ook als zoodanig in Ned. bekend.

POPPI, suikerpopje of dot, waarmee men schreiende zuigelingen sust. Hier minder algemeen dan in Holland. Cf. *dot*.

PORTEFESEE- of PORTESIE-DEUR, vouwdeur, vleugeldeur, dubbel-openslaande deur. Soortgelijke verminking van 't oorspronkelijke. Fr. woord *porte-brisée* (eig. gebroken deur) hoort men ook in Ned.

POSTELEINTJIES, scherven van gebroken postelein of aardewerk, waarmee de kinderen soms spelen.

POT. Aan 't bekende spreekwoord: "De pot verwijt den ketel, dat hij zwart is," heeft men hier een niet on aardige uitbreiding gegeven. Men zegt nl. *di pot verwijt di ketel en di rooster lach*, of — *en hulle is albei even swart*.

PRAM, vrouweborst; wordt echter hier, evenmin als in Ned., als fijn beschouwd.

PREFESTER, platte uitspraak voor professor. Ook in Ned. Z. *boste*.

PREJEEL, PRINJEEL of PERJEEL een opgeleide druiveboom, ^{die} een soort van scherm dak vormt. 't Woord is verbasterd uit *prieel* (tuin- of zomerhuisje), dat uit 't Fr. komt en oorspronkelijk een binnenplaats of klein

weiland beteekende. Fr. *préau*, vroeger *praël*, *prudel*, van 't Lat. *pratellum*, *pratum*, weiland. Z. *somer-huusi*.

PRENT, plaat, doch ook schilderij.

PRIJS, prijzen, loven, wordt ironisch gebruikt in: *ek sel ver jou* —, of *see'n* (zegenen), d.i. ik zal je niet prijzen, je niet dankbaar zijn, enz. of met andere woorden: ik wou liever, dat je 't niet deedt.

PRIVAAT heeft in 't K.H. alle beteekenissen, die 't woord *private* in't Eng. heeft. In't Ned. beteekent *privaat* slechts geheim, afzonderlijk, terwijl *particulier* gebruikt wordt in den zin van: bijzonder, afzonderlijk (b.v. iemand in 't — spreken); eigenaardig, wonderlijk ('t Kaapsch *aardig* of *snaaks*); eigen, of de familie betreffende (b.v. iemands — zaken) en niet publiek of tot den staat, de stad of de gemeente behorende (b.v. een — woning).

PROFETE. *Di ou'* — *is dood, di jonge vreet brood*: hij is een profeet die brood eet.

PROBEER, probeeren, beproeven. 't Verl. deelw. hiervan is in 't K. H. ook *probeer* en mist, als in 't Du., 't voorvoegsel *ge*. De Ned. zegt *geprobeerd*.

PROP, Z, *kurk*.

PRUIMPI, een weinig tabak om te kauwen, maar ook (bij de Kaffers) zooveel als noodig is om een pijp te vullen. Ook *stopsel* genoemd.

PUNTENEURIG, erg op zijn eer staande, lichtgeraakt. Ook — gew. Ned. Van't Fr. *point d'honneur*, punt van eer.

PUTS, put, teerpot. Eig. een zeemansterm, bet. leeren emmer om mee te putten.

PUUR, algemeen gebruikt voor louter, zuiver, niets dan. Oorspronkelijk 't Fr. *pur*, doch ook in Ned. niet onbekend.

R.

RAAI, tw. waarmede de spreker zijn levendige belangstelling te kennen geeft, of die van den hoorder tracht te wekken. Zooveel als *raad eens*!

RABBEDOE of ROBBEDOE, een ruw en wild mensch. Ned. *robbedoes*.

RAKKER, deugniet, schelm, zoowel in scherts als in ernst van of tot iemand gezegd. In 't Ned. bet. 't dieven-leider, gerechtsdienaar, beulsknecht, deugniet, inzonderheid iemand, die veel en lang op straat loopt. Ook bet. 't rekel, mannetjeshond. In de 1^e beteekenis komt 't af van *racken* of rekken, op de pijnbank uitrekken, folteren, (cf. Eng. *rack*), in de 2^e beteekenis hangt 't samen met 't Zweedsch *racka*, rondloopen, en ook met rukken en (voort)trekken.

RAMHAMMEL, gesneden springram (schaap).

RAMHOK, schertsend gebezigd voor een buitenkamer bij een boerenhuis, in Namaqualand, waarin de zoons des huizes slapen. Niet heel fijn!

RAMKIE, snarenspeeltuig (der Maleiers). Z. *hond*.

RAPPATJOEPA, Jan en alle man, allerlei slag van volk. Cf. *Crethi en plethi*.

RAPS, schram; ook slaan, b.v. *raps-om*, *lat-i wegspring*, sla hem, dat hij wegspringt.

RATS, vlug, gauw, handig.

RAVIER, vrij algemeene uitspraak van rivier.

RECH MAAK, in orde brengen. Ook gebruikt men *rech*, in navolging van 't Eng., in de uitdr. : *ik is rech*, voor : ik heb gelijk.

RECHTE (bijw. van graad), zeer. N.B. De slot-*e* van dit woord schijnt nog een overgebleven oude adverbiale *e* te zijn.

RECHTIG, zeker, gewis, werkelijk, in ernst. Z. *rê-rég*.

RECHUIT, recht-uit, eig. een bijw., wordt ook als bvnw. gebezigd, b.v. 'n *rech-uit paal*.

REE'NRIG, regenachtig. Z. *dooierig*.

REE'NPADDAKKI, soort van kikvorsch, die zich vooral na den regen vertoont.

REKKER, elastiek. Gron. *rek*.

REKKERTJI, klein werktuig (catapult), waarmee jongens spelen en dikwijls veel kwaad uitrichten, vooral onder de kleinere vogels, die hier noode gemist kunnen worden.

REM, remtoestel, en als ww. remmen; ook fig. voor belemmeren, tegenhouden, enz. Van een paard, dat bij 't afgaan eener steilte een voertuig tegenhoudt, zegt men ook: *hij rem fluks*. Z. *breek*.

REMHOOGTE, een steile plaats op een weg, waar men niet zonder remmen af kan rijden.

RENONS, afkeer, afschuw, b.v. *Ek het heeltemaal di — an hom*. V. D. geeft ook: *hij is mij een renonce* in dezelfde beteekenis. Van 't Fr. *renoncer*, verzaken, verloochenen.

RENOSTER, rhinoceros. Reeds bij Nieuhof komt de vorm *rinoster* voor. Cf. *boste*.

RENOSTERBOSSI, wilde heester of struik, geliefkoosd voedsel van het vee.

RÊ-RÉG, of RERRIG, eig. recht-recht, 't zelfde als *rechtig*.

REUN, ruïn (gesneden hengst) en reu of rekel (mannetjes-hond). Door klankverwarring is dus uit twee woorden (ruin en reu) één gemengde vorm ontstaan. (Z. Opmerking op *ui*). 't Meerv. *reuns* herinnert aan 't Bet. *ruins*.

REU'NS, eig. *ruggens*, ruggelings, of achterover. Cf. *ru'ns*.

RIEM. *Di* — *afruk*, of *skeur* (aan trekossen ontleend), sterven (Cf. *blus*). *Di* — *afsnij*, op den loop gaan. *Onder di* — *krij*, iemand afranselen.

RIEMLANDER of RIEMVENTER, bijnaam van den Transvaler, dien men ook wel schertsend *Vaalpens*, *Blikoor* en *Woltoon* (van 't intrappen van wol in balen) noemt. Zoo noemt men ook schertsend de bewoners van Zwartland *sandtrappers* en die van de Piquetberger-vlakte *Vlakkabbiane*.

RIEWAAS-RIEWAAS, bijkomende zaken, buitenkansjes.

RIF, lange, lage rotsbank, waaronder zich een wateraar bevindt.

RIFFEL, richel, lijst, bovenste rand, lange strook hout om iets op te zetten. Voor *f* = *ch* zie *saf*. Ook 't waggen, niet vast staan van een tol heet *riffel*.

RIJK. Deze uitgang, die *vol van* bet. en dient om bvnw. te vormen, zooals: genaderijk, liefderijk, houtrijk, enz. behoort niet als *ruk* of *rek* te worden uitgesproken, zooals door sommige redenaars geschiedt; omdat dit 1^e onwelluidend is en 2^e dezen veelbeteekenenden uitgang zijn kracht doet verliezen.

RIJSBRËNSI, gele rijst, met de een of andere kleurstof (borrie, enz.) dus gekleurd.

RINKHALS, vergiftige slang, ook *bakkopslang* geheeten wegens haar vermogen, in toorn den kop breed uit te zetten.

RINKINK, of REKINK, tieren, schreeuwend rondloopen; ook veel, vooral 's avonds, uitloopen.

RISPERS of RUSPERS, een zekere soort van ruspen. De overige soorten heeten *wurms*. (Cf. 't N. Brab. *gewörmt*, vliegende insekten. O. V, I, 4). Z. *gespers*.

RISSIES, eig. ristjes, Spaansche peper.

ROBBEDOE, Z. *rabbedoe*.

ROEF, dakvormige bovenkant van een muur. Dit woord behoeft niet van 't Eng. af te komen; want reeds in 't Oud-Holl. bet. *roef* overdekking, zoldering, en nog wordt 't van een overdekte plaats in een schuit en van 't schuin toeloopend deksel op een doodkist gebruikt.

ROEI, staart van een komeet. Bij Hooft komt *roede* in gelijken zin voor. *N.B.* De *roede* is steeds als 't symbool der gerechtigheid beschouwd geworden, en de kometen werden vroeger (en ook nog wel in onzen tijd) als voortekenen van naderende onheilen aangezien, tot tuchting van 't menschedom.

ROEIER, door velen verkeerdelijk voor roeiriem, roeispaan gebruikt. Roeier heet de man die roeit. Oudtijds gebruikte men echter *roeder* voor riem, en in 't Duitsch is dit nog het geval.

ROEP, bet. niet alleen de stem verheffen, maar ook (vooral bij kleurlingen) *noemen*; b.v. *hulle roep hom ou'baas*, men noemt hem *ou'baas*.

ROES, roest, ziekte in 't koren en andere gewassen, huid-ziekte. Z. *spanjool*.

ROFKAS, ruw pleisteren, 't Eng. *to rough cast*. Daar deze wijze van pleisteren aan den muur eenigszins 't uiterlijk van een zwaluwnest geeft, zou men het *zwaluwnesten* kunnen noemen.

ROG, rogge, hier alleen tot paardevoeder gebruikt.

ROLLETJ, klosje (garen, enz.). Cf. Eng. *reel*.

ROOMAN, roode zeevisch, of dito spin. *N.B.* Voor *román* (verdicht verhaal) kent de massa—voor zoover die leest—slechts 't Eng. woord *novel*.

RONDÁBEL of RONDAWEL, (Kaffer)hut, die eerst een paar voet

in 't rond loodrecht wordt opgetrokken en dan met een schuin oplopend dak gedekt. Cf. *hartebeeshut*.

ROOIBAATTJI, Eng. soldaat (naar zijn uniform). Ook een groote, roode sprinkhaan.

ROOIBEKKI, een klein, lief vogeltje van 't vinkengeslacht.

ROOILOOD, Z. *witlood*.

ROOINAAT, verachtelijk voor Engelschman gebezigd.

ROOINEK, als boven. De minder vriendschappelijke gezindheid van velen jegens de Engelschen doet heel wat op rekening van dezen schrijven, waaraan zij waarsch. nooit de minste schuld gehad hebben. Zoo hoort men dikwijls : *Van di Rooinek in di land gekom het, het ons al di siektes* (in aardappelen, koren, vruchtboomen, enz.) *gekrij*, enz.

ROOITAAL, de Eng. taal. *Di* ——— *gooi*, of *slaan* = Eng. spreken.

ROOIHOND, roode hond, soort van huiduitslag.

ROOMS, Roomsch, noemt men schertsend een paard dat struikelt. Ook zegt men daarvoor soms : *hijtel halfkroon* op.

ROTTANG, rotting, stok, eig. de welbekende taaie en sterke rietsoort uit Indië. De K.H. vorm van dit woord stemt overeen met 't Javaansche *rottang*, dat op zijn beurt, zoowel als 't Eng. *rattan* en 't Fr. *rotin* van 't Mal. *rotan* afkomt.

ROUSOOLVELSKOEN, een veldschoen, waarvan de zool uit onbereid rauw leder gemaakt is, waarop men de haren laat blijven.

Rŭ'E, Rŭ'ENS, of REUNS, meerv. van rug ; 't eerste van rug in den eig. zin, en de twee andere van rug, een verhevenheid van den aardbodem, die zich in de lengte uitstrekt, een lange lage heuvel of heuvelreeks.

RUGGI of RUCHI, verkleinvorm van rug in de laatste be-
teekenis.

RUIL, iets voor wat anders in de plaats *nemen* of *krijgen*.

Dit woord wordt in 't gebruik streng onderscheiden
van *verruil*: iets voor wat anders in de plaats *geven*.

RUKKI, kleine ruk; oogenblik, korte tijdruimte.

RUNNEK, hinneken (van 't paard).

RUSLAND, of OU'LAND, braakland, land dat men eenigen tijd
laat rusten. Cf. *braakland*.

S.

Opmerking: Daar het K. H. geen onderscheid tusschen
s en *z* maakt, vooral als beginletters, komen ook die woor-
den, welke eig. met een *z* behoorden geschreven te worden.
onder dit hoofd voor. Deze scherpe uitpraak heeft 't K.
H. waarsch. ook aan den invloed van 't Amst. te danken.
Opmerkelijk is 't ook, dat vele redenaars, die moeite doen
om de *z* zuiver uit te spreken, tot 't andere uiteinde ver-
vallen en dezen klank te breed maken, door bij 't uitspre-
ken daarvan den adem te lang tegen te houden, in plaats
van dien na een zeer korten druk onmiddellijk te laten
ontsnappen. Ook bestaat er een neiging, de *sch* in 't
midden van een woord als *z* uit te spreken, b.v. *menze*.

SAAIERIG, ruw op 't gevoel (van geweven stof). Cf. *dooierig*.

SAALBOOM, zadelboom of zadelboog. *Saalboom* (of *saalkop*)
stoot (of *steek*), zegt men spottend van een rijder, die
zijn paard laat draven. De Afr. laat zijn paard
meestal galoppeeren of trippelen.

SAAM wordt gew. ter versterking van 't begrip *met* achter
't door dit woord bepaalde znw. gevoegd, b.v. *hij het*
met di trein saam gekom: *hij het hom met di mes*
saam gesnij.

SAF, gew. voor zacht. Oud-Holl. *saft*, o a. ook in Hooft's
Warenar. N. Brab. *zoft*, O.V., I, 4.

SAGS, zachts, lichtelijk, ten minste.

SAK, zakken, dalen, slinken. Dit laatste woord kent men zelfs niet. Ook van een gezwel zegt men, dat 't *sak*, niet dat 't slinkt.

SAK, tw. dat men onder jonge menschen iemand toeroept, die een bok geschoten, of een langen neus gekregen heeft. 't Heeft denzelfden zin als 't Holl. *den zak krijgen*.

SAMBÁL, fijn gesneden uien, kweeperen, komkommers, enz. met azijn toebereid, als toespijs bij vleesch gebruikt. *Sambal* is 't Maleisch voor salade, of geurig, gekruid voedsel.

SAMBALBROEK, schertsend gezegd van de wijde broek der Maleiers.

SAMBÓK of, verkort, SMOK, soort van karwats, bestaande uit een lange, dunne reep van de huid van een zee-koe (rivierpaard); ook *aapstert* genoemd. Om de achterossen van een span aan te sporen, bezigt men den *achteros*- of *handsambok*. In 't Maleisch bet. *tsjaboek* zweep en in 't Perzisch is *tsjoembah*, of *tsjambah*, staf of geesel.

SAMBREERO, groote strooien hoed. Dit en de twee volgende woorden zijn uit 't Portugeesch afkomstig. *Sombrêyro* bet. iets dat schaduw geeft.

SAMBRIEL, regenscherm, paraplu.

SAMBRIELTJI, zonnescherf, parasol.

SAND, Z. *grond*.

SANKRIETJI, sekreet, geheim gemak, waarvoor thans velen den Eng. naam (*water*)*closet* gebruiken.

SARÁNI, christen-kleurling.

SAREL of SAARL, bastaard-uitspraak voor 't Fr. *Charles*, 't Holl. *Karel*.

SAROET of SEROET, sigaar; eig. een bijzonder fijne manilla-sigaar. Eng. *cheroot*.

SAUS, algemeene naam voor elk krachtig vleeschnat, toe-bereid of gekruid nat, om bij de spijsen gegeten te worden. Jus, jeu, doop en stip zijn onbekend. *Di kool is di ——— ni werd*, gewijzigde en juistere uitdrukking voor 't Ned.: 't sop is de kool niet waard.

SAUSPOT, sausterrine. Een sauskom met tuit heet eenvoudig *bekertji*.

SEE-AL, slecht.

SEN, SE, SIJN, SIJ, gewijzigde vormen van 't bezittelijk voornw. *zijn*. Z. op *landse*.

SEEKOGAT of -KOLK, diepe plaats in een rivier, waar de zeekoeien (nijlpaarden) zich ophouden of vroeger ophielden. Dat de zeekoeien reeds in vele streken voor altijd uitgeroeid en dus niet meer bekend zijn, bewijst de bastaard-uitspraak *seekelgat*.

SEE'N, zegen, ook in den zin van net.

SEENENS, algemeene uitspraak voor zenuwen. Gew. Holl. *zening*.

SEEPSOUS, of SWEEPSOUS, een pak slaag of ransel.

SEER, pijn ('t welk weinig gebruikt wordt). *Seer krij* en *seer maak* = bezeeren (intransitief en transitief).

SEIL heeft naast de gewone beteekenis van zeilen ook nog die van *keilen*, d.i. een plat voorwerp zoodanig op de oppervlakte van 't water werpen, dat 't verscheiden malen opspringt. In sommige streken van Ned. heet dit ook: plisje-plasje gooien, kiskassen of stipstappen (V. D.).

SEILGARE, dun touw in 't algemeen.

SEL of SELF, zelf. Zoo ook *sels* = zelfs. Deze laatste vorm komt reeds in 't Oud-Holl. voor.

SÉNNEWITJIES, dunne boterhammetjes (Eng. *sandwiches*.)

SÊNS of SENGs, zeis. Oudtijds zei men *sen* of *sende*, en 't Du. is nog *sense*. Z. *grêns*.

SERP, wollen dasje, cachenez, bouffante. Door 't Holl. *sjerp* (Fr. *écharpe*, Eng. *scarf*), dat waarsch. van 't Angelsaksisch *scearf*, een stuk, en verder van *scyran* (scheiden, scheuren) afkomt.

SERWETJI, servet, mond- of vingerdoek. De verkleinvorm van dit woord wordt terecht gebruikt, omdat deze soort van doeken hier zeer klein is. Eigenaardig is de uitdr. *Serwetji, dek tafel! Ons lieve heertji, geef kos!* Van iemand gebezigd, die te lui is om te werken, of die van 't heden geniet zonder zich om de toekomst te bekommeren. Ook zegt men 't van een paar, dat gaat trouwen, zonder goede uitzichten op een vast bestaan te hebben.

SERWIESEWASIES, wissewasjes, beuzelingen, nietigheden. Dit woord hangt waarsch. evenals 't Eng. *wishy-washy* met wisschen, wasschen, samen en bet. dus zooveel als een oude waschlap of zoo iets; bijgevolg iets van geringe waarde.

SET, stel van bij elkaar behoorende voorwerpen (Eng. *set*).

SET, zetten, en ook verkeerdelijk voor *leggen* gebruikt, b.v.: *ik het di papier in mij boek(in) geset*. *Set-set loop*, bij kleine eindjes voortgaan, of niet geregeld doorloopen, maar telkens gaan zitten. Cf. *bietji-bietji*.

SETTELAAR, Engelschman, die zich in de Oost. prov. heeft neergezet, of zijn nakomelingen. Ook scheldnaam voor een landlooper. Eng. *settler*.

SEUR, door de kleurlingen nog vaak van en tot hun heer (den boer) gebruikt. Ook onderscheiden zij *ou-seur* (den vader) en *klein-seur* (den oudsten zoon), gelijk zij *ou-baas* en *klein-baas* onderscheiden. Van 't Fr.

sieur, seigneur, Lat. *senior*, een oud man. In Hooft's tijd gebruikte men het ook in Ned.

SEUWE, zeven. Z. *deur*.

SIE, tw. op 't eind van een zin gebezigd, met de beteekenis van: zie-je-wel?

SIEKERIG, ziekelijk, hangerig, niet geheel wèl. Cf. *dooierig*.

SIELING, 't Eng. shilling, een munt.

SIES, tw. van afkeuring, afschuw, verfoeiing. 't Hott. tw. *si* heeft gelijken zin.

SIF, een albaster als een *zeef* (?) doen ronddraaien. Van een paard gebezigd bet. het pasganger.

SIJBOORD, schenktafel, tafelkast, buffet; 't Eng. *sideboard*.

SIJFER, sijperen, sijpelen, onmerkbaar doortrekken van vochten.

SIJN, Z. *se* en *landse*.

SIKKELNEK, Z. *knipmes*.

SIS, sits, soort van gedrukt katoen.

SIT, Z. op *dood*. *Hij het er nog ni voor gesit ni*, hij heeft er nog niet over nagedacht. Een karakteristieke uitdr., die bewijst, dat ingespannen denken hier geen alledaagsche zaak is.

SJAMBOK, Z. *sambok*.

SKAAL, schaal; hier alleen bekend als naam voor de eerste en de laatste plank, die men uit een ruwen balk of boom zaagt. Ook Ned. Z. *skottel*.

SKAAM, schaamachtig, beschaamd, verlegen. *Ik is skaam*: ik ben beschaamd.

SKAAPSTEKER, soort van giftige slang.

SKAARS, nauwelijks, ternauwernood; weinig, zeldzaam. In den eersten zin is 't in N. Brab. algemeen.

SKADE, schaduw. Evenals bij Kiliaan de vorm *schaede* naast *schaeduwe* voorkomt, zoo hoort men hier nog vaak naast 't genoemde woord.

SKADUWEE. Voor de lange slot-*e* cf. *weduwee*.

SKAI, stelen; waarsch. een afgesleten vorm van *schaden*, benadeelen.

SKAMERIG, schaamachtig, bedeesd, verlegen. Cf. *dooierig*.

SKAWACHTER, schaapwachter, herder.

SKAWACHTERTJI, een vogeltje. In Zeeland heeft men op gelijke wijs een *pêrdenwachtertje*.

SKEEF- KIJK bet. verwonderd, vreemd opzien; niet iemand verstoord of boos aanzien, als in 't Ned.

SKEEN, scheen. Z. op *horing*.

SKEER, scheren.

SKÊÊR, SCHAAR.

SKELM, als znw. en bvnw., in ernst en scherts (b.v. van een lief kind) gebruikt. *Hij is skelm*: hij heeft streken (ook van een paard).

SKEMP, iemand steken onder water geven. 't Ned. schempen of schimpen bet. hoonen en schelden.

SKENKBORD, schenk-, thee- of koffieblad.

SKEP, scheppen; wordt ook voor te veel drinken gebruikt.

SKEPSEL, schepsel; ook verachtelijk voor *kleurlingen* gebruikt.

Opmerking: Waar de gevoelens uit den slaventijd nog niet geweken zijn, maakt men nog onderscheid *tusschen mênse* (blanken) en *skepsels* (kleurlingen).

SKERPIOEN, schorpioen.

SKEUR, scheuren. *Di velskoen* — : zich snel uit de voeten maken. Ook hoort men: *hij het di akker* (of *veld*) *laat skeur*.

SKIËR zegt men van een stuk hout, welks vezels of draden dwars loopen, en dat dus bros en licht breekbaar is. Kiliaan geeft *schier* als splinter, brokkel hout.

SKIËTROËR noemt de Afr. zijn eigen (privaat) jachtgeweer.

SKIËTERTJÏ, catapult. Z. *rekertjï*.

SKIÏFI, schijfje; ook van een partje van een lamoen gezegd. Z. *suurtjï*.

SKILDER, schilder, algemeen voor verver gebruikt.

SKILDEROS, een os van gespikkelde kleur.

SKILDVEL, verdedigingswapen der Kaffers.

SKINDER, kwaadspreken, vernielen, verknoeien. Verwant aan schenden, schande, schade. Oudtijds gebruikte men ook *schinden* en *schinderen*; doch dit laatste in een anderen zin.

SKOBBS of SKOWWES, schubben, schobben van een visch, enz. Cf. *mof*.

SKOENLAPPER, de eenig gebruikelijke naam voor vlinder, kapel. In Ned. is 't de naam van een bijzondere soort. Men hoort ook *skoerlapper*.

SKOËRIEKEL, doorhalen, afranselen. Du. *schuhriegeln*.

SKOF, schoft, gedeelte van een werkdag; verder bet. 't zooveel tijd of zoo veel afstands als trekossen op tocht zonder uitspannen gaan kunnen (± 2 uur), en ook een afgemerkt deel van een te ploegen land. *Schoft* komt van schooven, causatief van schuiven, verschuiven, uitstellen, voor een tijd ophouden met werken. N.Z., V, I.

SKOOLKAFFER, een Kaffer, die op de een of andere zendingsstatie eenig onderricht heeft genoten en huis- en tuinwerk heeft leeren verrichten. Zulk een Kaffer noemt men ook *oorlam* (voce).

SKOON, rein, zuiver, geheel, glad; maar niet : mooi, prachtig, als in 't Ned.

SKOORSTEEN, Z. *koorsteen*.

SKOOT, schot. Ook bij Vondel en P.K. komt *schoot* voor schot voor. *Met di eerste* ———, met den eersten keer (iets raken, bereiken, enz.). Z. *slag*. In plaats van *skoot* hoort men soms *skort*.

SKOPPELEMAAI, SKOPPERMAAI of -MAAIER, schommel. Oudtijds zei men ook in Ned. *schoppen* of *schoppelen* (Kiliaan). Gewest. ('t Gooi) wordt *schoppen* ook nog gebruikt. *Mai* kan samenhangen met zich *vermeien* = verlustigen. Z. *swaai*.

SKORRIMORRI, schorremorrie, rommelzoo, samenraapsel, gepeupel. In 't Ned. is dit woord steeds een verzamelwoord, doch hier wordt 't ook van één persoon in den zin van schobbejak, schooier, deugniet, gebruikt.

SKOTTEL, schotel en schaal. 't Laatste heeft hier alleen de bet. onder *skaal* genoemd. Gew. Ned. (Geld., N. Brab. e.a.)

SKOTTELGOED, de gezamenlijke schotels, schalen en borden. Z. *tafelgenees* en *theegoed*. Gron. (?)

SKOUT, gevangenbewaarder, cipier. Oudtijds was *skout* : baljuw, commissaris van politie, enz.

SKRAMPS, bijw., rakelings of ook : bijna raak. Van *schrammen* : licht wonden of de huid openrijten.

SKRAPs of SKRAPPIES, hetzelfde als krap, nauwelijks, pas, niet ruim.

SKREE of SKREEF, schreeuwen, schreien. Amst. *schreven*, O. V. II., 2.

SKRIK. *Iemand* — *maak*, doen schrikken; *sen lewe* — *maak*, zich bedrinken.

SKRIKKELJAAR. *Hij gaat alle — kerk toe*, komt uiterst zelden ter kerk.

SKRIJW(E), schrijven.

SKUB-AKKERDIS, geschubde hagedis.

SKUIFI, 't zelfde als *skijfi* of *huisi*.

SKUINSOOR, een oude ooi, niet meer ter voortteling geschikt, waaraan 't eene oor schuins wordt afgesneden ten teeken, dat zij voor den slachter bestemd is. Fig. gezegd van een oude vrijster, van welke men ook wel schertsend zegt, dat zij *op stoppels* is (zooals slachtvee op afgemaaide korenvelden), of dat zij *krappe* (krabben) of *bokke* (geiten) moet *oppas*. N.B. al deze uitdr. zijn negatieve bewijzen voor 't hooge denkbeeld, dat men hier omtrent 't gehuwde leven koestert.

Opmerking: Ter nadere bevestiging van 't vroeger gezegde (Z. *bandom*, *dreshoring*, *droog-mij-keel-bessi*, e a.) volg hier een reeks van namen voor de verschillende merkteekens aan de ooren van schapen:—*dowwelsteen*, *gaatji*, *halfmaantji*, *jukskeekertj*, *leli*, *slippi*, *sneetji*, *stompoor*, *swaa'ister*, (zwaluwstaart), *winkelhaak*, e. m. a.

SKUIWER, werktuig om uitgedorscht koren op een hoop te schuiven, of wijnvaten schoon te schrappen. Z. *pas-ganger*.

SKULD, schuld, en schuldig zijn (van 't Du. *schulden*).

SKULPADJI, schildpadje ook onze-lieve-heers-beestje of zonnekever. Een niet onjuiste, doch vrij wat minder dichterlijke benaming dan de Ned.

SKULPADTREK, Z. *kat-trek*.

SKURWEJANTJI, een soort van geschubde hagedis.

SLAA', slaag (krijgen).

SLAAPKAPAWER, papaver of slaapbol. De verandering van *p* in *k* is waarsch. te danken aan de zucht tot dissi-

milatie en aan den invloed van 't meer bekende woord *kapater*.

SLAG heeft naast den eig. zin ook dien van 't Oud-Holl. slag = maal, keer. *Een — om di arm hou* heeft heeft alleen de ongunstige beteekenis van: draaien, niet ~~met~~ ^{tot} de volle waarheid uitkomen.

SLAGIJSTER, slag, val, sprenkel, om ongedierte of wild te vangen. *In di — kom*, er tegen aanloopen, straf krijgen. Cf. *stel*.

SLAMAJER, Maleier, Mohammedaan. 't Woord moet ontstaan zijn uit een verwarring van *Islam* (leer van Mohammed) met *Maleier*, den naam van een menschenras in O. Indië, waarvan een aantal vroeger hier als slaven zijn ingevoerd, wier nakomelingen nog een afzonderlijke sekte vormen en zich in vele opzichten van andere kleurlingen onderscheiden.

SLAMS, Islamsch, Mohammedaansch.

SLANG. *Was 't 'n — (of wolf) geweest, dan had hij jou al gebijt* bet.: je brandt je (fig.), je bent er dicht bij, je hebt 't bijna geraden, of gevonden.

SLANGKOS, paddestoel, duivelsbrood.

SLAP. *Toe nou, ou' kerels, moet toch nou ni lat slap kom ni*, eene uitdr. ontleend aan het trektouw van den ossenwagen; bet.: Houdt vol, kerels! laat den moed niet zakken.

SLAWETIJSE, eig. *slaventijd-zijn*, d.i. uit den slaventijd, in den Ned. zin van: ouderwetsch of verouderden begrippen en zeden toegedaan.

SLECH, slecht, niet bekwaam tot iets; b.v. *loop! jij is al te slech!* = neen, dat kan jij niet doen (schertsend of in ernst); *iemand slech sê*, een zeer ongunstig oordeel over iemand uitspreken. Ook

stink sé. Iemand *slech maak* : belasteren. Bij Hooft (Warenar) heeft *sleg* den zin van onnoozel.

SLIM, verstandig, vlug van begrip, schrander, listig; doch niet kwaad, boos, erg gevaarlijk ziek, als in Ned. *Slim as vossi*, zoo slim als een vos.

SLINGER-OM-DI-SMOEL, een soort van pap, meelspijs. *Slinger-om-de-snoet* is in Holl. ook bekend.

SLIP, eig. hoek, uiteinde, pand van een kleed, wordt verkeerdelijk gebruikt voor *split* (spleet, opening).

SLIPPER, 't Eng. woord voor pantoffel, huisschoen.

SLOER, sleuren, lang ophouden, lang duren, geen voortgang hebben. Verwant aan slieren, sluren, Eng. *to slur*. Bij Hooft, Bredero en tijdgenooten komt dit woord dikwijls voor, ook thans nog in 't Geldersch, doch in 't hedendaagsch Ned. heeft 't een anderen zin.

SLOFFI, slof, oude veldschoen. Meerv. *sloffies* of *slowwes*. Z. *skof*.

SLOOF wordt soms voor slof : vuil, slordig mensch, gebruikt. Als sukkelaarster, oude vrouw, of als voorschoot kent men 't niet.

SLOOTJI, ondiepe greppel, goot, waardoor men water uit de rivier naar akkers en tuinen of langs de straten van een dorp leidt.

SLOPEMMER, vuilwaterremmer. Eng. *slob* = vuil water.

SLUK, slok. *Dit skeel wel 'n — op 'n bottel* : dit maakt een groot onderscheid.

SMAAK. *Dit'smaak mij* zegt men gew. voor : 't schijnt mij.

SMEERGOED, smeersel; kruidenierswaren.

SMEERLAP, scheldnaam, als in Ned., maar vooral van een dronkaard gezegd. *Smeerlapvij'e*, schertsend voor *Smyrnavijgen*.

SMEERTOUW, als boven.

SMEERWINKEL, kruidenierswinkel, komenij.

SMOEL. *Smoel op iets hê*, ergens op belust zijn. Minder fijn!

SMOOR, smoren, verstikken; stoven. *Smoorvlees*, gestoofd vleesch. *Smoor* zegt men ook van een vuur dat niet doorbrandt, in plaats van 't Ned. *smeulen*.

SMOUS, een te voet, te paard of per kar ^{rondtrekkende} ~~voerttrekkende~~ Jood, die zijn waren rondvent. In Ned. is smous een scheldnaam voor de Joden in 't algemeen. 't Woord is een verbastering van *Mozes* en ontstaan uit de wijze waarop de Joden in Ned. zelf dien naam uitspreken. Terwen.

SMOUS, verkoopen, verschacheren, afdingen.

SMOUSEVRACHI, een wagenvracht uit allerlei produkten of voorwerpen bestaande; ook *sneesvrachi* genoemd.

SNAAKS, grappig; maar ook en voornamelijk: vreemd, zonderling.

SNAAR (ou'—), een zonderling mensch; *ou'snare*, oude menschen; *snaartjies*, streken, nukken. *Met — en stramboel*, te voet. Het woord *snaar* komt, zoo-
ver mij bekend is, nergens in Ned. in een der genoemde beteekenissen voor.

SNEES, Sineesch of Chineesch, komt voor in *sneesvark* en *sneesvrachi* (*smousevrachi*).

SNEUW, sneeuw. Z. *Kapok*. Amst. *snu*. O. V., II, 2.

SNIJSEL, een soort van eigengemaakte vermicelli.

SNOEK, een zeevisch, eenigszins op den Europ. zoetwater-snoek gelijkende. Deze visch wordt zoowel versch als gezouten en gedroogd gegeten en vooral in de beide laatste vormen veelvuldig tot voeding van 't werkvolk bij boeren gebruikt.

SNOEP, snoeperig, verzot op zoetigheid, enz. ; ook heeft het de beteekenis van *boch* (voce).

SNUITERLIJEN, snuisterijen, kleinigheden.

SOE, tw. bij overmaat van warmte ; *soe-ba*, dito van koude.
't N. Brab. *soeg* heeft gelijke beteekenis.

SOEBAT, vleiend en aanhoudend om iets vragen, smeeken.
Ook in Ned. bekend.

SOEL, donkerkleurig, van gemengd bloed (cf. *blas*). Kan dit woord verwant zijn aan 't Fr. *souiller*, bezoe-
delen ?

SOESÁTI, stukjes vleesch aan houten pennen geregen en met de noodige specerijen, enz. toe bereid. Volgens sommigen van 't Maleisch *soesatoe*, bijeen, dus zoo-
veel als mengelmoes.

SOETJIES, zoetjes, langzaam, stadig. — *oo'r di klippe!*
(aan den wagen ontleend) : Zacht wat, leg 't zacht-
jes aan, overdrijf of lieg zoo niet !

SOETMELK, zoete melk.

SOETOLI, sla- of olijfolie.

SOETSKEEL, loensch, een weinig scheel ; ook wel volslagen
scheel, waarvoor men echter gemeenlijk : *hij (sij)*,
kijk deur mekaar zegt.

SOETSUURDEEG, een eigengemaakte soort van gest, die niet,
als 't gewone zuurdeeg, een zuren smaak aan 't
brood geeft. De *gest* is hier geheel onbekend.

SOLDAAT, mv. *soldate*, of ook *soldade*.

SOLDER, ruimte onder 't dak van een gebouw ; maar ook
tweede verdieping van een woonhuis. In dezen zin
ook in Gron. gebruikt.

SOMERSO, zoo-maar-zoo, redelijk, tusschen goed en kwaad ;
zonder opzet of reden.

SOMERHUIS, tuinhuis, priëel. Z. *prinjeel*.

SONDENAAR, soms voor zondaar gebezigd.

SON-ONDER, zonsondergang. *Ons het daar gekom met een half uur son*, wij zijn daar een half uur vóór zons-
ondergang aangekomen. De zon noemt men soms
niet onaardig, maar wat lang: *di-arm-mens-sij-kom-
bers*.

SON-OP, zonsopgang.

Soo of so, zoo. *So-een*, zoo een, zoo'n, zulk een.

Opmerking: 't Is vreemd, dat de Afr., die zooveel verkort
en vereenvoudigd heeft, een hiatus als *so-een* verdragen
kan. *Is daur in di Hollans so een woord as soopi?* is een
Eng. idioom voor: Bestaat er in 't Holl. een woord
soopi?

SOOPI, eig. zoopje, heeft niet den zin van 't Holl. teugje,
slokje, maar bet. de een of andere *likeur*, die de
vrouwen der wijnboeren gewoonlijk zelf maken, en
waarvan men gemeenlijk na den maaltijd een glaasje
drinkt.

Soo's, verkorting van zooals.

SOP, de Oud-Holl. naam voor soep. Huygens spreekt in
zijn bekend punt dicht van *vleessop*. Nog gew. Ned.

SOUT aan tafel aan te bieden beschouwt men als een belee-
diging; die te veel zout gebruikt, heet verliefd;
zout te morsen geldt voor een slecht teeken.

SOUTRIEM, Z. *lunsriem*.

SPAANDER. *Laat sp—*, zich snel uit de voeten maken,
vluchten, zoodat de spaanders er als 't ware afvlie-
gen. Cf. *skeur*.

SPAANSBOK, Z. *kattrek*.

SPAANSSPEK, muskumeloen. Meerv. —*spekke*. Reeds P.K.
spreekt van de Spaansche meloenen (*Melo Hispanicus*)
en zegt ervan: "Zij aarden hier zoo wel als in

Spanje zelf, en worden hier doorgaans *Spaansch Spek* genaamt." Dit gewas schijnt dus den Nederlanders 't eerst door de Spanjaarden bekend te zijn geworden, en dankt waarsch. zijn naam òf aan den haat, dien de Ned. destijds den Spanjaarden toedroegen (*spek* was oudtijds een schimpnaam der laatsten—Oudemans) òf, minder waarsch., aan 't eenigszins spekachtig vleesch der vrucht.

SPAANSVLIEG, Spaansche vlieg, een welbekende groene kever.

SPACI, algemeen gebruikt voor ruimte. 't Woord *spatie* of *spacie* is reeds vroeg uit 't Fr. in 't Ned. overgegaan.

SPAN, vier of meer voorgespannen dieren. Twee noemt men steeds een *paar* en nooit een span, zooals in Ned.

SPANJÁÁRD heeft hier verkeerdelijk steeds den klemtoon op de laatste lettergreep; misschien door Fr. invloed.

SPANJÓÓL, ROES, VUILSIEKTE of SPAANSE POKKE, Spaansche pokken, venusziekte.

SPAR, lange dunne paal, sliet (in den algemeensten zin).

SPAT. *Di spat neem*, wegloopen. *De spat zetten en spatten* = vluchten, vindt men ook in 't Oud-Holl.

SPEK, Z. op *lieg*.

SPEULTJIES, gekheid, scherts; ook moeielijkheden. *Ver 'n speultji*: voor de grap, voor de aardigheid.

SPERWEL, sperwer, soort van valk. Ook in Holl. hoort men, meen ik, de dissimileerende *l* voor *r*.

SPIETS, grap; als ww.: iemand voor den gek houden. Misschien van 't Eng. *speech* (toespraak).

SPINRAK, spinrag.

Opmerking: Daar de spraakmakende gemeente 't woord *rag* (verwant aan 't Du. *ragen* = strekken, enz.) niet meer verstaat, zoekt zij weer zin in 't woord te brengen door er *rak* van te maken. Cf. *blaasball*.

SPOCH, pochen. Op de Veluwe en in N. Brab. is *spoch-ten* = pochen (N. Z., IV, 4.—O. V., I, 4). In Holl. bet. *epoch* eig. spuug of spuw. In 't Ned. zegt men pochen *op* iets, hier spoch *met* iets.

SPOT. *Jij is ver*——, je spreekt of doet dwaas.

SPREUKI, sprookje, vertelseltje, iets dat slechts verzonnen is.

SPREUW, spreekw, meerv. *spreuws*. Cf. *leuw* en *sneuw*.

SPRINKHAANVOO'L, die in den Vrijstaat en de Transvaal gevonden wordt, is naar alle beschrijving de Ned. ooievaar of Eng. *stork*. Er is ook een *kleine sprinkhaanvoo'l*.

SPREIT, beek, een van de vele stroompjes die een rivier helpen vormen.

SPUL (eig. spel), een slechte zaak. In gew. Ned. heeft 't ongeveer denzelfden zin.

STAAN wordt als hulpww. van duur gebruikt, zelfs daar waar de oorspronkelijke beteekenis in lijnrechte tegenspraak is met den zin: *Hij het di heele morre staan rondloop. Hoe kan ik dan hier bij jou staan sit* (terwijl ik b.v. zelf druk werk heb)?—*staan-sit-sit*, herhaaldelijk gaan zitten.

STAAN-STAAAN heeft gelijke beteekenis als *set-set*.

Staanplek, plaats waar rij- of trekdieren stilhouden. *Van di* —— *af*, onmiddellijk, van 't eerste oogenblik af.

STAATMAKER, een persoon of dier, waarop men rekenen kan.

STADIG, Z. op *soetjies*.

STALPERD, stalpaard, een kostbaar rij- of trekpaard, in tegenstelling van een *veldperd*, dat minder zorgvuldig verpleegd wordt.

STAMBLOK, stampblok, waarin koren, mielies, enz. gestampt worden. De scherpe *p* is hier tusschen de zachte *m* en *b* versmolten.

STAMP, stooten, in elken zin. Een zeeterm. *Hij het sij kop gestamp* bet. eenvoudig: hij heeft zijn hoofd gestooten, en niet, zooals 't den Ned. in 't oor klinkt, hij heeft zijn hoofd fijn gemaakt.

STANDERTJI (ook met *aa*), azijnstelletje.

STASI, spoorwegstation of zendingspost.

STEEK. *In di werk steek*, iemand aan 't werk zetten. *Z. dop.*

STEEKS, steeksch, steeg, koppig; van een paard gezegd dat niet trekken wil. *Steeksch*, dat V D. niet, doch Kramer wel noemt, schijnt afgeleid van *steeg*, en dit is samengetrokken uit *stedig* (stadig), dat bestendig, onveranderlijk, onverzettelijk beteekent. Ook verwant aan *steeds*.

STEG, smalle brug. 't Holl. steg bet. vonder, losse plank.

STEGGI of STECHI, stekje, afgesneden loot tot verdere voortplanting.

STEIL heeft naast de gewone beteekenissen nog die van stug, stijf, recht (van het haar). *Z. Kroeshaarmens.*

STEI'R, steigeren, waggelen, slingeren (van een dronkaard).

STEL. *Voor di — kom*, in moeielijkheid geraken, vastloopen. Afgeleid van 't gebruik om wild gedierte te dooden door een geladen geweer zoodanig te stellen, dat 't dier, bij 't aanroeren van 't aas, zelf 't schot doet afgaan.

STELLASI, toestel, waarop men vruchten droogt.

STELLENBOSSCHE RIJ noemt men schertsend een aantal personen, die al voortwandelande een rij vormen, welke geheel of gedeeltelijk de gansche breedte van de straat inneemt. Deze uitdr. is, naar men mij verzekert, door heel Z. Afrika bekend, doch waarom men de eer der uitvinding hiervan juist aan de

Stellenbosschers toeschrijft, is mij onbekend, tenzij 't daardoor ontstaan is, dat zoovele jonge menschen eenige jaren op een der scholen aldaar doorbrengen en dus, wanneer zij later elkander ontmoeten, als vroegere studiemakkers tot elkaar getrokken worden en in 't gaan onwillekeurig de vermaarde rij vormen.

STELLETJI, stilletje, draagbaar gemak.

STELLING, stellage, steiger.

STEMP (Eng. *stamp*) postzegel, welk woord de meesten niet verstaan.

STERBAND, dat gedeelte van 't hoofdstel eens paards, dat tusschen de oogen en ooren vóór om den kop heenloopt. Eig. bet. dit woord *voorhoofdsband*, want *ster* of *star* bet. in Vondels tijd voorhoofd (Oud.).

STERTRIEM, staatriem. *Sijn ——— is af = hij is dood.*
Z. *Bokveld*.

STEUR, storen. Z. *deur*.

STEWEL, stevel (Gron.), manslaars, of bottine. *Gestewel en gespoord = gelaarsd en gespoord.*

STEWELTJIES, vrouwenlaarsjes.

STICH of GESTICH, kapel, zendingskerk.

STIEBEU'L, stijgbeugel.

STIFFASI, stoffage, kleedingstof.

STIJF komt als *trotsch* voor in : *hij hou hom stijf*, en wordt als samengesteld bijw. van hoedanigheid gebruikt in *stijf-deur*, geregeld door, aanhoudend.

STIK-UPS, opstaande halsboordjes. Van 't Eng. *to stick up*.

STINK, Z. op *slech*.

STOEP, een verhevenheid van ongeveer 6 voet breed, en van verschillende hoogte, die zich vóór langs en soms

ook ter zijde van een huis uitstrekt. Het onderscheid tusschen de stoepen in Ned. en aan de Kaap is, dat dezen altijd min of meer verheven zijn, en zich minstens langs één zijde van 't huis uitstrekken. Waar slechts enkele treden zijn die naar de deur leiden—'t geen maar zelden 't geval is—noemt men deze eenvoudig *trappies* of *treedjies*, doch verwaardigt ze niet met den naam van stoep. De Kaapsche stoep is ook grootelijks de plaats van 't gezellig verkeer, en dit niet, als in Ned., gedurende de zomermaanden alleen, maar, dank zij 't bestendig schoone weder, bijna 't gansche jaar door. Vroeger had men zelfs aan beide einden van de stoep gemetselde banken, doch die ziet men thans weinig meer.

STOETS, stomp, bot. Misschien verwant aan 't Du. *stutzen*, afknotten, toppen, korter maken.

STOF. *Jij laat jou — ni sien ni*, jij bezoekt ons weinig (ook weer aan 't paardrijden ontleend). *Hij maak wind, sand en stof*, hij is een windmaker, snoever, enz. Voor 't eerste zegt men ook, hoewel minder fijn: *jij laat jou ni ruik ni*. Iemand omloopen of onderste boven gooien heet: *iemand onder stof loop*.

STOK. *Iemand veur di — krij*: iemand de les lezen. Z. op was.

STOKKI. *Ik sou dit ni met 'n — bij jou soek ni*: dat had ik niet van je gedacht.

STOKKIES DRAAI, met opzet de school verzuimen. Dit is een van de vele uitdruk., die men daarvoor in de verschillende deelen van Ned. heeft en die in den oorspronkelijken vorm van *stukjes draaien* nog te Amst. en in de prov. Utrecht gebruikt wordt (Jag. Arch. I, p. 199). *Stukjes draaien* bet. oorspronkelijk bedriegen in 't algemeen, gelijk *stukjes* of *stukken* en *draaien* ieder afzonderlijk nog in ongunstige betee-

kenis voorkomen. Behalve deze algemeene uit'r. hoort men soms: *mes optel en troon speul*; 't eerste bet. waarsch. uit de school wegblijven, om naar een buiten verloren mes te zoeken (als 't ware!); 't laatste is een verbastering van 't Eng. *to play the truant*.

STOLS (gew.), trotsch. 't Du. *stolz*.

STOM wordt algemeener dan in Ned., ja bijna uitsluitend, voor *dom* gebruikt. Ook voegt men 't voor woorden, om daardoor een zeker medelijden uit te drukken, b.v. *stom ou'kerel*, *stom ou'ding*. Eindelijk komt 't voor in de samenstelling *stompraatjes* = lastertaal, kwaadsprekerij.

STONK, hard schieten (met *albasters*). Cf. *driewel*. Ook heeft 't denzelfden zin als *tjoek* of *maal*, d.i. door 't werpen met een klip (of *duit*) naar een gemaakt merk, of op andere wijze, beslissen, in welke orde men spelen zal.

STOPSEL, Z. *pruimpi*.

STORMJAAG, of STORMLOOP, gebruikt men als trans. ww. d.i. zonder de in 't Ned. gebruikelijke voorz. *op* of *tegen*; b.v. *hulle het hom stormgehoop*.

STORMJAA'RS, deegkluitjes in vet gekookt, of wat men in Holl. noemt, olieballen. Misschien dus genoemd om de snelheid waarmee deze spijs bereid wordt.

STRAAT, heeft soms, vooral bij kleurlingen, den zin van dorp. *Ek gaat heen-en-weertjes na di straat*: ik ga even naar 't dorp.

STRAM, stroef (van wagens, schroeven, sloten, enz.). In 't Ned. is 't stijf, onbuigzaam.

STRAMBOEL, Z. *snaar*.

STRAND heeft naast de gewone beteekenis in sommige streken ook die van *zeepadplaats* gekregen. In andere deelen des lands heeft *baai* dezelfde beteekenis.

STRAN(D)JUT, hyena. Volgens Chang. eig. een wolfsoort, die zich langs 't strand ophoudt. In 't Ned. bet. het een *stranddief*; een gepaste benaming dus voor een hyena. Volgens Wieland is *jut* een verbasterde naam van den beruchten paus Johannes VIII. In mijn jeugd werd Johan door ons tot *Joot* of *Jootje* verkort. Deze afleiding komt me echter apokrief voor.

STRAVASI, Z. *trawasi*.

STREEP. *Dit ree'nt maar in één — deur = het regent*
maar aanhoudend door.

STREEPSUIKER. *Iemand — gee, slaag geven.*

Opmerking: Behalve de onder *deurloop* en elders genoemde woo den en uitdr. voor *slaan* heeft men nog:—iemand *bijloop*; *inloop*; *insout*; *inpeper*; *uitpeper*; *dóns*; *natgooi*; *af-* en *uitstof*; *inrij* (eig. te paard achterhalen); *uitvreet*; *optel* (oorspronk. een aantal geeselslagen doen geven); *opneuk*; (*opneuker* heet in 't Holl. ook nog een slag); *kromsit* (doe't waarsch. op een straf uit den slaventijd); *rijs* (rijs als znw. bet. in 't Ned. boomtak); *niem*; *spring*; *uitfonk*, *vastrap* (een uitdr. die moeders uit de lagere klassen bezigen, wanneer zij een kind met slaag dreigen); *kortvat*; *kaaljaag* (waarsch. van de Kaffers. die, als zij vluchten, hun karos afwerpen); *inklim*; *aflek* (een lik bet. ook in 't Holl. een slag); *skoone gooi*; *bijspring*; *wurg* (vooral onder kleurlingen); *slaan dat hij naar horing ruik*; *dat hij so bars*; *trap*; *uitkwint*; *roskam* (dit bet. echter ook scherp vermanen, berispen, kapittelen); *skruap* (schrappen). Voorts bedreigt men iemand met een pak slaag met de volgende woorden: *jij bars net nou*; *jij sa' net nou sambok vreet*, of *op jou herri krijg*, of *geneuk raak* (in 't N. Brab. bet. *neuken* nog een slag of stoot geven); *ik sel jou net nou moker* (eig. met een ijzeren knods of hamer slaan!); *ek skep jou net nou op*; *ek sal jou rij sonder saal en toom*; *ek sel jou laat grond vreet*; *ik werk met jou lijf* (zware bedreiging); *ek sel jou di koddeljons laat dans*. Uit deze overstelpende massa synoniemen van *slaan* blijkt wel, dat men indertijd met de roede niet zuinig heeft omgegaan en Salomo's raadgeving ('ont-houd de roede niet') letterlijk genoeg heeft opgevat.

STRENG. *Over di — trap*, te ver, buiten zijn bevoegdheid gaan. Aan trekdieren ontleend.

STRIJK, slaan ; gelukken, b.v. *die afferre sal ni — ni*, die zaak zal niet gelukken ; *strijk hou*, geregeld snel doorloopen van paarden ; *van strijk*, in de war, uit zijn gewone doen (de beide laatste uitdr. zijn wel door misverstand uit de, aan het kompas ontleende, zeemanstermen *streek houden* en *van streek zijn* ontstaan).

STRIJKEER, een paard dat goed vooruitkomt.

STRIJKSTEEN, Z. kopsteen.

STROPPI, riempje van 't ossenjuk. Zeker 't zelfde als 't Ned. *strop* = strik.

STa'UIS, stroo-huis, hut. Cf. *klonk*.

STRUWEL(ING) of STROEWEL(ING), moeielijkheid, bezwaar. Een verzachting van *strubbelen*, dat verwant is aan strompelen en struikelen.

STUITER, herhaaldelijk, gedurig.

STUITIG, laf, flauw, gek, gemaakt aardig, van een jong-mensch in de vlegeljaren (van 13 tot 18 jaar) gebezigd.

STUK wordt eigenaardig gebruikt in den zin : *gen — ni* = volstrekt geen. *Ik sie gen — meid ni* : ik zie geen spoor van een meid.

STUK. In sommige streken voor *ontbijt* en soms voor *eet-maal* in 't algemeen gebruikt. In Holl. heet bij de boeren ontbijten en 't avondbrood gebruiken ook *een stik eten*.

STULP, lampekap of balon; soms lampeglas (Z. *skoorsteen*); ook een gestold ei. In 't Ned. bet. stulp of stolph een glazen kap of deksel in 't algemeen, of een nederige wonig.

STUUR, richten, zenden. Dit laatste wordt nooit gehoord. *!!*

STCHSLOOT, diepe greppel door wijngaard of bouwland om 't overtollige water af te leiden. Van *zuigen*.

SUIDISSEL, zeug- of melkdistel. 't Eerste is volgens V. D. gew. Ned. *Zeug* is 't Kaapsche *zog* en 't is bekend, dat onder andere dieren de varkens zeer gek op deze plant zijn.

SUIKERBROOD heeft, als in 't Ned., den zin van een soort van taart of gebak; doch een hoeveelheid witte suiker, tot een puntig brood gevormd, heet *suikerhoed*.

SUIKERVOO'L, soort van Kaapsche kolibri, die zich met 't sap (*honing*) van bloemen voedt.

SUIWER. *Hij is—uit*: geheel blut, alles verloren hebbende.

SURELAMOENSAP. *Hij laat er — onder loop*: hij knoeit.

SURINGKIES, een fijn bolgewas met fraaie bloempjes van allerlei kleur; een sieraad der velden, een onuitroeibaar onkruid in tuinen; dus genoemd naar den aangename zuren smaak der stengels. De gewone zuring (groente) heet ook hier *suring*; een daarop gelijkende plant: *wilde suring*.

SUSSI, eig. zusje, naam der oudste dochter van een gezin. Cf. *boeta*.

SUUR, eigenaardig gebruikt in: *di weer—in* = de lucht betreft.

SUURTJ, partje van een lamoen. Waarsch. 't zelfde als *zier*, een kleine hoeveelheid of deel van iets, en met dit woord en andere (zeer, zuur, deren, teren, doorn, enz.) van den zelfden wortel *tar*,, die aangrijpen en schade doen bet. (Terwen). Cf. *huisi*.

SUUTJES, zoetjes, langzaam, bedaard. De vergrootend trap hiervan is *suutjiser*.

SUURVIJ'E, Z. *Hottentotsvij'e*.

SWAAI, znw. en ww. Z. *Skoppelemaai*.

SWAA'LTJI of SWAWELTJI, zwaluw. Cf. *boereboontjies*.

SWAAP, domkop, onnoozel persoon; van 't Du. *Schwabe*, een bewoner van een deel van Z. Duitschland, die ook bij zijne landgenooten als niet heel schrander staat aangeschreven.

SWAA'RTJI, eig. zwagertje, doch ook vertrouwelijk gebruikt voor vriendje, mannetje, enz.

SWARTWOL. *Hij het* —, d.i. : hij is een Hott., of heeft Hott. bloed in zich.

SWERNOOT, meestal als scheldwoord gebruikt in de uitdr. *jou* —'s kind! of *ik sel jou op jou* — gee! Van 't Du. *Schwernöther* (gemeene vent), en dit weer vān *schwere Noth*, vallende ziekte.

SWETS, vloeken. In 't Ned. bet. zwetsen veel en onbedachtzaam spreken, snoeven, pochen.

T.

TAAI heeft naast den gewonen zin ook dien van *kleverig*. *Iemand* — *sê*: iemand in 't nauw brengen.

TAAIBOS, een welbekend struikgewas, welks taaie takken niet zelden de *kweeperlat* (voce) vervangen.

TAAIPIT, Z. op *pawie-perski*.

TABAKSROLLETJI, soort van kleine slang.

TAFELGENEES, messen en vorken. Niet algemeen; doch vanwaar?

TAK, schertsend van een verloofde gezegd, ten opzichte van haar minnaar.

TAKSELAT, letterl. *tak zijn lat*, d.i. lat (twijg) eens taks; welke uitdr., waarsch. om de innigheid der verbinding